

УДК 785.071(477.6-2Map):314.151.3
ORCID.ORG/0000-0003-2605-5934

О.О. Хроненко
О.О. Бугас

**МУЗИКА НЕСКОРЕНИХ:
ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ КОЛЕКТИВУ-ПЕРЕСЕЛЕНЦЯ –
МАРІУПОЛЬСЬКОГО КАМЕРНОГО ОРКЕСТРУ «РЕНЕСАНС»**

У статті досліджується період відродження колективу-переселенця Маріупольської камерної філармонії – камерного оркестру «Ренесанс» під керівництвом заслуженого діяча мистецтв України, художнього керівника і головного диригента Василя Крячка. Авторки висвітлюють перші концерти колективу-переселенця після виїзду з окупованого Маріуполя та визнання музики Нескорених у столиці.

Виявлено, що Маріупольська камерна філармонія не має аналогів в Україні і є першим та єдиним закладом такого роду. До її складу увійшли всі базові оркестри міста: камерний оркестр «Ренесанс», муніципальний духовий оркестр і оркестр народних інструментів. Встановлено, що завдяки директору камерного оркестру «Ренесанс» В. Крячку не лише виціліла Маріупольська камерна філармонія, а й вижило близько 800 людей, серед яких багато дітей, зокрема і новонароджених, а також різні тварини. Авторами здійснено аналіз діяльності Маріупольського камерного оркестру «Ренесанс» після повномасштабного вторгнення РФ в Україну, якому вдалося відновити свою діяльність у Києві та новий проєкт «Філармонія нескорених», спрямований на підтримку музикантів із окупованих і деокупованих українських територій. У статті проаналізовано концертну програму оркестру в умовах повномасштабної війни та окреслені майбутні плани колективу-переселенця.

Ключові слова: оркестр, філармонія, відродження, Нескорені, «Ренесанс», Маріуполь, Київ.

DOI 10.34079/2226-2830-2024-14-27-96-103

Постановка проблеми. Мистецтво завжди підтримувало та надавало наснаги жити навіть у найскладніші часи. На сьогодні повномасштабна війна залишила відображення в наших піснях, поезії, прозі, картинах та світлинах. Як відомо, Росія завжди зазіхала на нашу культуру: заборона друку українською мовою, репресії та розстріляне відродження. Але подолати нас так і не змогла. Ми вистояли тоді, вистоїмо і зараз. Наша зброя – слово, музика, пензлик, фотоапарат, камера. У кожного вона різна, але не менш дієва. Маріупольці, які сьогодні стали вимушеними переселенцями і живуть в різних містах України та Європи, теж мають власну культурну зброю. Одна з найбільш дієвих – це музика, яку вдалося відродити і зберегти завдяки діяльності колективу-переселенцю – маріупольському камерному оркестру «Ренесанс», що відновив свою роботу у Києві і сьогодні лунає, попри низку труднощів, які пережив і переживає зараз. Діяльність цього колективу-переселенця є одним з прикладів нашої сили і незламності, а його сьогоднішній репертуар додає нам наснаги для опору кривавому ворогові, надихає та підіймає бойовий дух.

Мета статті – дослідити відродження нескореного колективу – Маріупольського камерного оркестру «Ренесанс» у столиці України після року вимушеного мовчання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Важливо враховувати, що означена проблематика знайшла відображення лише в публікаціях регіональних сайтів, статті яких присвячені культурним колективам України, що через окупацію власних міст були вимушені почати роботу на підконтрольній території України.

Виклад основного матеріалу. Урочисте відкриття Маріупольської камерної філармонії відбулося 3 вересня 2018 року. Цей день впевнено можна вважати початком нової сторінки культурного розвитку міста Маріуполь. Слід враховувати, що у радянські часи, якщо місто не було обласним центром, воно не мало права відкривати свою філармонію. Тож єдиний в області такий заклад був у Донецьку, який у 2014-му окупували. Після численних походів міністерськими кабінетами та завдяки підтримці Маріупольського департаменту культури питання вирішили. Колективу віддали приміщення Палацу культури. У філармонії працювали три муніципальні оркестри: стрижнем став камерний оркестр «Ренесанс». Усього за штатом було близько ста осіб (Вітер, 2023). Не можна не відзначити чудове розташування незвичайної та величної будівлі в самому центрі міста, чудову акустику і місткість залу на 400 персон. 6 червня 2019 року було відкрито вражаючий вітражний хол, що ще більше залучав маріупольців до музичних шедеврів світової класики і сучасності. Варто також акцентувати увагу на тому, що Маріупольська камерна філармонія не має аналогів в Україні і є першим і єдиним закладом такого роду. До її складу увійшли всі базові оркестри міста: камерний оркестр «Ренесанс», муніципальний духовий оркестр і оркестр народних інструментів. Крім чудових концертів місцевих оркестрів у філармонії відбувалися і гастрольні виступи. Кожного року «Ренесанс» змінювався набуваючи нового, більш глибокого звучання. Завдяки рідкісному поєднанню комунікабельності і вмінню організовувати та планувати час, з незмінним керівником колективу, директором Маріупольської камерної філармонії, заслуженим діячем мистецтв України, диригентом Василем Михайловичем Крячком було легко і, головне, приємно співпрацювати як молодим перспективним, талановитим музикантам-початківцям, так і всесвітньо відомим майстрам сцени. Філармонія змінила культурне життя міста: вони постійно давали концерти, приїздили до колективу музиканти з Європи та інших міст України. З новим закладом Маріуполь став більш духовним.

Загалом у репертуарі оркестру було понад 500 творів золотої світової класики різних авторів, епох і стилів (зокрема, А. Вівальді, Й.С. Баха, В.А. Моцарта, Л.В. Бетховена, Дм. Шостаковича, С. Прокоф'єва, М. Скорика та багатьох інших класиків української та світової музики). Водночас оркестр виконував фрагменти опер та оперет, романси, експериментував, поєднуючи музику з поезією в літературно-музичних композиціях («Євгеній Онегін», «Заметіль», «Кармен», «Мати» та інші) за участю відомих акторів драматичного театру (Демідко, 2019).

У лютому 2022 року програма філармонії була розпланована на кілька місяців: призначено багато концертів. Але страшна навала все зупинила. У перший же тиждень після повномасштабного вторгнення рф в Україну, коли місто Маріуполь почали оточувати, зникло світло, зв'язок, вода, закрилися магазини, почалися постійні обстріли в приміщенні Маріупольської камерної філармонії не було пристосованого приміщення для бомбосховища: тільки невеличкий підвал, де могли розміститися 30–40 осіб. Та з початком вторгнення до філармонії почали приходити маріупольці з районів, де тривали важкі обстріли. І всі працівники разом із міським управлінням культури обладнали укриття, наскільки це було можливо (Вітер, 2023). За словами керівниці вокального колективу ДК «Український дім» Анастасії Шведової-Ширінової, завдяки Василю Крячку не лише вціліла Маріупольська камерна філармонія, а й вижило близько 800 людей, серед яких багато дітей, зокрема і новонароджених, а також різні тварини. Він щодня ходив під обстрілами у філармонію і не боявся нічого. Знав, що там чекають

люди, яким потрібна допомога. Будь-яку гуманітарку від окупантів Василь Михайлович відмовлявся отримувати. До того ж, В. Крячок не допускав вандалізму: двері у філармонії були акуратно демонтовані. Завдяки своїм керівним здібностям він змушував кожного бути корисним. Так, чоловіки займалися багаттями, нічними та денними чергуваннями, а жінки готували їжу. (Демідко, 2023с).

Наприкінці березня будівлю філармонії обікрали: зникли оркестровки, аранжування, які збиралися та писалися більше, ніж 30 років. Росіяни прийшли до філармонії на початку квітня. У будівлі були вибиті вікна, дах прошили уламки снарядів, посипалася стеля. Вони запропонували керівництву філармонії співпрацю: сказали, що будемо святкувати перемогу, виконувати гімн Росії, прославляти Путіна – але почули від директора філармонії відмову (Вітер, 2023). Василь Крячок з самого початку вірив, що незабаром Маріуполь відвоюють. Адже саме так сталося у 2014 році. Пробувши в окупації близько місяця: з кожним днем надія на швидке звільнення танула. Згодом донька вивезла його до себе в Німеччину. Повернувся Василь Крячок в Україну наприкінці січня 2023 року. Спочатку його повернення було схоже на відвідування старих знайомих та друзів, без якихось конкретних творчих планів.

Він міг би залишитися у доньки, але як музикант, не захотів сидіти без діла, тому приїхав до Києва, щоб відроджувати оркестр та творчу діяльність Маріупольської філармонії.

Спочатку це було лише на рівні ідеї. В. Крячок не очікував, що у Києві зустріне чимало його колег та однодумців, які підтримають його у цей нелегкий час. Надзвичайно був вдячний Генеральному директору Національної філармонії України Михайлу Шведу та усьому колективу за те, що запропонували співпрацю, надаючи свою чудову сцену під деякі проєкти.

Знайшли постійну репетиційну залу в Будинку архітектора, прекрасна акустична зала, де звучить все, до найменшої деталі. У київській філармонії дивовижна акустика, що дозволяє почути ті три піано, які написані автором музичного твору. Оголосили конкурс на заміщення вакантних посад. Адже серед колег, тих хто працював у Маріупольській філармонії повернулось лише п'ятеро, тож підібрали на конкурсній основі музикантів з інших окупованих та прифронтових регіонів України. Зараз в оркестрі працюють музиканти з Луганської філармонії, а також із Севєродонецька, Харкова, Миколаєва, Кривого Рогу та Запоріжжя. Серед оркестрантів є і кияни (Асадчева, 2023).

Дехто з київських колег розповідав, що до початку німецько-радянської війни ця зала належала Київській консерваторії, але вже згодом заклад переїхав в будівлю на вулиці Городецького. За незрозумілим сценарієм життя зараз Маріупольська філармонія Нескорених, повернула у ці стіни музику, яку здавалося б назавжди обірвала Друга світова війна.

Перший концерт маріупольського камерного оркестру «Ренесанс» у Національній філармонії символічно прозвучав 20 лютого 2023 року, у День Небесної сотні. Ним започаткували проєкт «Філармонія нескорених», спрямований на підтримку музикантів із окупованих і деокупованих українських територій. Метою проєкту є підтримка музикантів із ТОТ, зокрема, міст, що перебувають під постійним обстрілом агресора. Як на першому концерті Маріупольської камерної філармонії, так і на відкритті сезону був повний аншлаґ. Колективу дуже приємно було бачити в глядацькій залі багато переселенців, зокрема представників маріупольської інтелігенції. Багато хто підходив після концерту, щоб висловити своє захоплення та слова підтримки. Не минули увагою оркестр і багато киян. За словами Василя Крячка, це було дуже важливо для філармонії, бо у Києві є чимало цікавих музичних подій, вартих уваги.

Окрім приміщення доводилось вирішувати питання і забезпечення нотним матеріалом для музикантів, тому багато часу пішло на друкування оркестрових партій та партитур, на пошуки та придбання пюпітрів для нот, оргтехніки та іншої атрибутики, яка була необхідна для повноцінної професійної роботи колективу (Асадчева, 2023).

Дуже допомогли колективу своїми бібліотеками та доробками київські, львівські композитори та диригенти. Серед знакових творів, які оркестр виконував найчастіше, композиція львівської композиторки Богдани Фроляк. Близько дев'яти років тому на замовлення маріупольських музикантів вона написала фантазію на теми пісень рок-гурту «Океан Ельзи» і закінчила її композицією «Не твоя війна». Вона вибрала цю пісню серед величезного репертуару гурту, керуючись власним передчуттям.

Також маріупольська камерна філармонія виконує твір-реквієм, присвячений місту Марії. Він написаний колегою В. Крячка, українським композитором, теоретиком музики Золтаном Алмаші. Вони з батьком близько 12 років тому приїжджали до мене в Маріуполь. Крім цього оркестр виконує і твори композиторів Донеччини, західноєвропейську класику: твори німецьких, австрійських, італійських композиторів (Вітер, 2023).

Життєдіяльність Маріупольської камерної філармонії та творча робота камерного оркестру «РЕНЕСАНС» фінансується з місцевого бюджету Маріупольською міською радою. Колектив почав невтомно працювати над новим репертуаром оркестру. У 2022 році концерти оркестру відбулися у кількох містах України та Польщі. У 2023 році стартував новий проєкт – «Музика надії», в рамках якого пройшла серія концертів академічної музики (Демідко, 2023а).

10 червня 2023 року у колонній залі Національної філармонії України відбувся концерт-присвята загиблим артистам «Янголи мистецтва». Це окремий проєкт народної артистки України Ольги Чубаревої, з яким Національна філармонія України приєдналася до міжнародного марафону пам'яті Василя Сліпака. Концерт проходив за участю камерного оркестру «Ренесанс» Маріупольської камерної філармонії під керівництвом заслуженого діяча мистецтв України, художнього керівника і головного диригента Василя Крячка. І камерний оркестр «Ренесанс» Маріупольської камерної філармонії, і оркестр, і солістки – народна артистка України Ольга Чубарева (сопрано) та лауреатка Міжнародного конкурсу Тетяна Жук-Сєдова (орган) – підкорили всіх присутніх віртуозною грою та своєю майстерністю. Між музичними номерами звучали короткі історії, присвячені артистам, поетам, музикантам, літераторам, культурологам, соціологам, краєзнавцям України, які загинули після 24 лютого. Ведучий, український актор театру та кіно Олександр Рудько назвав імена і відомих маріупольців, які загинули у блокадному місті чи на ролі бою. Це Богдан Слющинський, Наталя Харакоз, Сергій Буров, Даня Подибайло, Єлизавета Очкур та Соня Амельчакова (Демідко, 2023б).

Крім цього, агенція UKR Artists спільно з #tanzzero.production та Міською радою Маріуполя відновила серію концертів «Mariupol Classic», який став окрасою довоєнного міста Марії. Наразі, коли Маріуполь окупований, цей фестиваль можна вважати символом живої класичної музики Маріуполя. Прем'єрна програма концерту, який відбувся 4 серпня, отримала назву «Генії минулого і Таланти Сучасності»: Це твори Вівальді та Моцарта у поєднанні з музикою знаменитих українських композиторів, яких об'єднав мистецький Маріуполь до війни, а ще найбільше – сьогодні. На концерті можна було почути генальні шедеври минулого – «Маленьку Нічну Серенаду» Моцарта та вибрані фрагменти зі скрипкового Циклу «Пору Року» Вівальді. Втім головна увага концерту була прикута саме до музики українських митців сучасності: прозвучав твір українського композитора Золтана Алмаші – «Реквієм-посвята місту Марії», а також Фантазія «Не твоя Війна» на теми пісень Рок гурту Океан Ельзи у спеціальному

аранжуванні на замовлення цього оркестру знаменитої львівської композиторки Богдани Фроляк. Також у програмі прозвучали: твір Юрія Шевченка – «Ми Є» та легендарна «Мелодія» Мирослава Скорика, яка сьогодні є окрасою найкращих концертних програм у світі (Демідко, 2023d).

29 серпня 2023 року у Галереї мистецтв «Лавра» Камерний оркестр «Ренесанс» виступив вдруге в рамках проєкту «Маріуполь нескорений». Цього разу заслужений діяч мистецтв України, видатний диригент Василь Крячок підготував нову програму. «Вічна класика в поєднанні з актуальною сучасністю: спеціально для Вас!». На концерті можна було прослухати твори Антоніо Вівальді (Маленька симфонія для струнного оркестру, Соль мажор, в трьох частинах, концерт для скрипки та струнних, мі мінор, в трьох частинах), Андрія Рахманіна (скрипка), Йоганна Себастьяна Баха (Арія із оркестрової сюїти 3, Ре мажор), Луїджі Боккеріні (Менует), Вольфганга Амадея Моцарта (Маленька нічна музика), Віктора Косенка (Гавот), Богдани Фроляк (Фантазія на теми пісень Рок Гурту Океан Ельзи «Не твоя війна») (Демідко, 2023, 28 серпня).

У жовтні 2023 року оркестр «Ренесанс» відкрив свій ювілейний 35-й концертний сезон та отримав відзнаку «Незламні зі сходу» від Східний Варіант. Вручення відбулося на сцені Національної філармонії України під час концерту «VIVAT MOZART».

Зараз В. Крячок з колективом багато працює над творами сучасних українських композиторів. Також оркестр надзвичайно приваблює і українська барокова музика, яка не так часто звучить на наших сценах.

Маріупольцям хочеться підняти цей важливий пласт української музики, особливо зараз, коли на це є великий попит в українському суспільстві. Вона надзвичайно різнобарвна: це і Кирило Стеценко, і Віктор Косенко, і наші сучасники: Мирослав Скорик, Валентин Сильвестров, Ганна Гаврилець, і Вікторія Польова і багато інших.

Є у колективу певні напрацювання і щодо камерних проєктів. Концертна програма оркестру розписана і на 2024 рік. Водночас колектив під керівництвом В. Крячка планує свою роботу і за кордоном. Зокрема, запланована поїздка на шостий фестиваль «Маріуполь Класік» – тепер уже як повністю сформований колектив. Крім цього, у 2024-му оркестр планує виїхати на гастролі до Нідерландів (Асадчева, 2023).

1 березня 2024 року в Театрі Вентідіо Бассо у місті Асколі Пічено відбувся хоровий симфонічний концерт «Iustitia et Pax» до другої річниці повномасштабного вторгнення росії в Україну. На сцені об'єдналися музиканти Камерного оркестру «Ренесанс» Маріупольської камерної філармонії та Симфонічного оркестру Пуччіні і Хору Ventidio Basso Ascoli Piceno. В програмі звучали твори українських композиторів: як класика, так і сучасна музика. Італійська публіка почула твори Дмитра Бортнянського, Максима Березовського, Ганни Гаврилець, Мирослава Скорика та «Місто Марії» Золтана Алмаші. Солісти: Карина Кондрашевська (сопрано), Ольга Гончаренко (меццо-сопрано), Ігор Бондаренко (тенор) та Сергій Замицький (бас).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, діяльність Маріупольської камерної філармонії – камерного оркестру «Ренесанс» під керівництвом заслуженого діяча мистецтв України, художнього керівника і головного диригента Василя Крячка навіть в умовах повномасштабної війни сприяє розвитку і збереженню музичної культури Маріуполя. Колективу вдалося не тільки відновити власний репертуар, але й розширити та урізноманітнити його відповідно до викликів воєнного часу. Загалом потужна діяльність Маріупольського камерного оркестру «Ренесанс» у Києві посприяла тому, що колектив знайшов свою нішу в музичному світі столиці та міцно в ній закріпився.

Виявлені в результаті дослідження факти і закономірності можуть стати підґрунтям для подальшого вивчення особливостей розвитку музичної культури Маріуполя в умовах воєнного часу.

Бібліографічний список

- Асадчева, Т., 2023. «Маріупольська камерна філармонія відроджується у Києві», – диригент колективу Василь Крячок. *Вечірній Київ*. 16 жовтня. [онлайн] Доступно: <<https://vechirniy.kyiv.ua/news/89629/>> (Дата звернення: 10.05.2024).
- Вітер, О., 2023. *Ті, що пережили пекло: Маріупольський камерний оркестр відродили в Києві*. *Rfi.fr*. 6 липня [онлайн] Доступно: <<https://www.rfi.fr/uk>> (дата звернення: 13.05.2024).
- Демідко, О., 2019. Василь Крячок: життєвий шлях, осяяний музикою. *Mrpl. city*. 19 березня [онлайн] Доступно: <<https://mrpl.city/blogs/view/vasil-kryachok-zhittevij-shlyah-osyayaniy-muzikoyu>> (дата звернення: 13.05.2024).
- Демідко, О., 2023a. Камерний оркестр «Ренесанс» виступить з новою програмою. *mrpl. city*. 28 серпня [онлайн] Доступно: <<https://mrpl.city/news/view/kamernij-orkestr-renesans-vistupit-z-novoyu-programoyu>> (дата звернення: 15.05.2024).
- Демідко, О., 2023b. Маріупольська камерна філармонія долучилася до проєкту, присвяченому загиблим митцям. *Донбас24*. 12 червня [онлайн] Доступно: <<https://donbas24.news/news/mariupolska-kamerna-filarmoniia-doluchilasya-do-projektu-prisvyachenomu-zagiblim-mitsyam>> (дата звернення: 13.05.2024).
- Демідко, О., 2023c. Під обстрілами продовжував допомагати людям: героїчна історія директора Маріупольської камерної філармонії. *Mrpl. city*. 07 вересня [онлайн] Доступно: <<https://mrpl.city/news/view/pid-obstrilami-prodovzhuvav-dopomagati-lyudyam-geroichna-istoriya-direktora-mariupolskoi-kamernoi-filarmonii>> (дата звернення: 14.05.2024).
- Демідко, О., 2023d. У столиці стартує новий проєкт «Mariupol Classic: Музика надії». *Mrpl. city*. 1 серпня [онлайн] Доступно: <<https://mrpl.city/news/view/u-kievi-predstavlyat-novij-proekt-mariupol-classic-muzika-nadii>> (дата звернення: 10.05.2024).

References

- Asadcheva, T., 2023. «Mariupolska kamerna filarmoniiia vidrodzhuietsia u Kyievi», – dyryhent kolektyvu Vasyl Kriachok. [«The Mariupol Chamber Philharmonic is reviving in Kyiv», – said Vasyl Kryachok, conductor of the ensemble]. *Vechirniy Kyiv*. 16 zhovtnia. [online] Available at: <<https://vechirniy.kyiv.ua/news/89629/>> [Accessed: 10 May 2024]. (in Ukrainian).
- Viter, O., 2023. Those who survived hell: the Mariupol Chamber Orchestra was revived in Kyiv. [Those who survived hell: the Mariupol Chamber Orchestra was revived in Kyiv]. *rfi.fr*. July 6. [online] Available at: <<https://www.rfi.fr/uk>> [Accessed: 13 May 2024]. (in Ukrainian).
- Demidko, O., 2019. Vasyl Kryachok: a life path illuminated by music. [Vasyl Kryachok: a life path illuminated by music]. *Mrpl. city*. March 19. [online] Available at: <<https://mrpl.city/blogs/view/vasil-kryachok-zhittevij-shlyah-osyayaniy-muzikoyu>> [Accessed: 13 May 2024]. (in Ukrainian).
- Demidko, O., 2023a. Kamernyi orkestr «Renesans» vystupyt z novoiu prohramoiu. [The «Renaissance» Chamber Orchestra will perform a new program]. *Mrpl. city*. 28

- serpnia. [online] Available at: <<https://mrpl.city/news/view/kamernij-orkestr-renesans-vistupit-z-novoyu-programoyu>> [Accessed: 15 May 2024]. (in Ukrainian).
- Demidko, O., 2023b. Mariupolska kamerna filarmoniiia doluchylasia do proiektu, prysviachenomu zahyblým myttsiam. [The Mariupol Chamber Philharmonic joined the project dedicated to the fallen artists]. *Donbas24*. 12 chervnia. [online] Available at: <<https://donbas24.news/news/mariupolska-kamerna-filarmoniya-dolucilasya-do-proiektu-prisvyachenomu-zagiblim-mitcyam>> [Accessed: 15 May 2024]. (in Ukrainian).
- Demidko, O., 2023c. Pid obstrilamy prodovzhuvav dopomahaty liudiam: heroichna istoriia dyrektora Mariupolskoi kamernoi filarmonii. [He continued to help people under fire: the heroic story of the director of the Mariupol Chamber Philharmonic]. *Mrpl. city*. 07 veresnia. [online] Available at: <<https://mrpl.city/news/view/pid-obstrilami-prodovzhuvav-dopomagati-lyudyam-geroichna-istoriya-direktora-mariupolskoi-kamernoi-filarmonii>> [Accessed: 14 May 2024]. (in Ukrainian).
- Demidko, O., 2023d. U stolytsi startuie novyi proiekt «Mariupol Classic: Muzyka nadii». [A new project «Mariupol Classic: Music of Hope» is starting in the capital]. *Mrpl. city*. 1 serpnia. [online] Available at: <<https://mrpl.city/news/view/u-kievi-predstavlyat-novij-proiekt-mariupol-classic-muzika-nadii>> [Accessed: 10 May 2024]. (in Ukrainian).

Стаття надійшла до редакції 18.05.2024.

O. Khronenko

O. Bugas

THE MUSIC OF THE UNCONTINUED: FEATURES OF THE ACTIVITIES OF THE REPLACEMENT COLLECTIVE - MARIUPOL CHAMBER ORCHESTRA «RENASANS»

The article examines the period of revival of the resettled collective of the Mariupol Chamber Philharmonic – the «Renaissance» Chamber Orchestra under the leadership of Honored Art Worker of Ukraine, Artistic Director and Chief Conductor Vasyl Kryachko. The authors highlight the first concerts of the displaced collective after leaving occupied Mariupol and the recognition of the music of the Invincibles in the capital.

It was found that the Mariupol Chamber Philharmonic has no analogues in Ukraine and is the first and only institution of its kind. Its composition included all the basic orchestras of the city: the Renaissance chamber orchestra, the municipal wind orchestra and the orchestra of folk instruments. It was established that thanks to the director of the Renaissance chamber orchestra V. Kryachka, not only the Mariupol Chamber Philharmonic survived, but also about 800 people, including many children, including newborns, as well as various animals. The authors analyzed the activities of the Mariupol Chamber Orchestra «Renaissance» after the full-scale invasion of the Russian Federation in Ukraine, which managed to resume its activities in Kyiv and the new project «Philharmonic of the Invincibles», aimed at supporting musicians from occupied and de-occupied Ukrainian territories. The article analyzes the concert program of the orchestra in the conditions of a full-scale war and outlines the future plans of the displaced collective.

Thus, the activities of the Mariupol Chamber Philharmonic – Renaissance Chamber Orchestra under the leadership of Honored Artist of Ukraine, Artistic Director and Chief Conductor Vasyl Kryachk, even in the conditions of a full-scale war, contribute to the development and preservation of the musical culture of Mariupol. The collective managed not only to restore its own repertoire, but also to expand and diversify it in accordance with the

challenges of wartime. In general, the powerful activity of the Mariupol Chamber Orchestra «Renaissance» in Kyiv contributed to the fact that the group found its niche in the musical world of the capital and firmly established itself in it.

Key words: orchestra, philharmonic, revival, Unconquered, «Renaissance», Mariupol, Kyiv.